

”Tavoitteena on suomalaisten yritysten toimiminen edelläkävijänä yritysvastuuasioissa”

Arvoisat ministerit Heidi Hautala ja Lauri Ihalainen,

Nykyinen hallitus päätti kesäkuisessa hallitusohjelmassaan, että nyt on aika vahvistaa Suomen yritys vastuupolitiikkaa. Hallitusohjelmassa päätettiin muun muassa tukea ”hankkeita yritys vastuuta koskevien kansainvälisten normien ja ohjeistojen vahvistamiseksi ja edistää vastuullisuusnäkökohtien parempaa huomioimista elinkeinopolitiikassa ja julkisissa hankinnoissa”.

Hallitusohjelman mukaan ”tavoitteena on suomalaisten yritysten toimiminen edelläkävijänä yritys vastuuasioissa”.

Me Finnwatchin¹ taustajärjestöt olemme hyvin tyytyväisiä hallitusohjelman linjauksiin. **Investointien ja yritystoiminnan vastuullisuus on työntekijöiden, paikallisten yhteisöjen, talouden, ympäristön ja demokratian kannalta erittäin tärkeää sekä Suomessa että kehitysmaissa.**

Kehitysmaissa yritysten tarjoama työ, pääoma, teknologia, innovaatiot ja tietotaito ovat olennaisia köyhyyden vähentämiseksi. Yritystoiminnan käänköpuolella olevat hikipajat, ihmisoikeusrikkomukset, ympäristötuhot, veronkierto ja lahjonta ovat valitettavasti kuitenkin edelleen arkipäivää.

Suomalaisillekin olisi etua kansainvälisen liiketoiminnan vastuullisuuden vahvistumisesta. Suomen työllisyystilanteeseen vaikuttaa se, miten tuotantokustannukset muuttuvat muualla maailmassa. Suomalaisyrietykset hyötyvät, mikäli niiden ulkomaiset kilpailijat eivät voi vapaasti polkea työelämän, ympäristön tai veronmaksun normeja.

Suomalaiset myös vaativat vastuullisuutta: Elinkeinoelämän valtuuskunta EVAn arvo- ja asennetutkimuksessa 2009 valtaosa suomalaisista piti suomalaisyritysten yhteiskuntavastuuta liian vähäisenä. Reilun kaupan tuotteiden myynti on kasvanut taantumasta huolimatta yli seitsenkertaiseksi viimeisen viiden vuoden aikana.

Tukena laaja järjestöryhmä

Suomen yritys vastuupolitiikan vahvistamista pitää tärkeänä myös laaja ryhmä kansalaisjärjestöjä. Pelkästään viime viikolla yritys vastuukysymykset olivat keskiössä sekä Ihmisoikeusliiton foorumissa, joka keskittyi yritysten vastuuseen kunnioittaa ihmisoikeuksia että eduskunnan Kiina -ystävyyssryhmän Globalisaatio ja yhteiskuntavastuu Kiinassa -seminaarissa.

¹ Finnwatch on suomalainen kansalaisjärjestö, joka seuraa suomalaisten ja tänne vahvasti sidoksissa olevien yritysten toiminnan vaikutuksia kehitysmaissa. Finnwatchin jäseniä ovat Eettisen kaupan puolesta ry, Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa, Kirkon Ulkomaanapu, Maan Ystävät, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK, Suomen Attac, ja Suomen Luonnonsuojeluliitto.

Yritysvastuukysymyksiä kehityspoliitikan näkökulmasta seuraavat järjestöt pitävät keskeisinä toimina valtioneuvoston huhtikuisen yritysvastuupoliitikan periaatepäätöksen toimeenpanoa ja erityisesti vuosittaisen yhteiskuntavastuuraportoinnin edellyttämistä pörssiyrityksiltä.

Toivomme yritysvastuupoliitikan nousevan merkittäväksi teemaksi myös kehityspoliittisessa toimenpideohjelmassa.

Prioriteetit tunnistettiin yksimielisesti Kepan järjestämässä yritysvastuupoliitikan työpajassa, jossa olivat edustettuina Eettisen kaupan puolesta, FIDIDA, Finnwatch, Finnwid, Greenpeace, Ihmisoikeusliitto, Kepa, Kirkon Ulkomaanapu, Maan ystävät, Plan Suomi Säätiö, Reilun kaupan edistämisyhdistys, Solidaarisuus, Suomen UNICEF ja Suomen World Vision.

Oheistamme kolme liitettä, joilla haluamme tarjota teille tukea, ideoita ja näkemyksiämme Suomen yritysvastuupoliitikan vahvistamisesta. Liitteet käsittelevät yritysvastuupoliitikan toimia jotka ovat 1) meidän mielestämme ajankohtaisimpia, 2) käytössä Suomen naapurimaissa ja 3) linjattu periaatepäätöksessä yhteiskunta- ja yritysvastuusta, jonka Kiviniemen hallitus hyväksyi 14.4.2011.

Toivottavasti saamme lähitulevaisuudessa mahdollisuuden keskustella Suomen yritysvastuupoliitikasta myös kasvotusten.

Yhteistyöterveisin,

Sonja Vartiala,
Finnwatchin toiminnanjohtaja
sonja.vartiala@finnwatch.org
044 568 7465

Tytti Nahi
Kehityspoliittinen asiantuntija, KEPA
tytti.nahi@kepa.fi
040 772 4247

Liite 1. Ajankohtaiset toimet yritys vastuupolitiikan vahvistamiseksi

Valtioneuvoston periaatepäätös. Edellinen valtioneuvosto teki 14.4.2011 periaatepäätöksen yhteiskunta- ja yritys vastuusta². Päätös on ensimmäinen virallinen Suomen hallituksen linjaus yritys vastuupolitiikasta. Päätöstä valmisteltiin useamman vuoden ajan Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla ja Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta osallistui työhön hyvin aktiivisesti.

Kansalaisjärjestöjen näkökulmasta päätös on hyvinkin varovainen, mutta pidämme sitä kuitenkin merkittävänä edistysaskeleena Suomen yritys vastuupolitiikan laajentamisessa ja vahvistamisessa. Siksi toivomme, että uusi hallitus päättää ottaa periaatepäätöksen myös oman työnsä pohjaksi ja jatkaa päätöksen toimeenpanoa.

Yhteiskuntavastuuraportointi. Valtio voi edistää yritysten vastuullisuutta edellyttämällä pörssiyrityksiltä vuosittaista raporttia niiden toiminnan yhteiskunnallisista vaikutuksista. Tällä hetkellä Suomen lait velvoittavat yrityksiä raportoimaan tilinpäätöksessään ainoastaan taloudelliset tunnusluvut.

Monessa muussa maassa, kuten Ruotsissa, Tanskassa, Britanniassa ja Ranskassa yhtiöiltä vaaditaan huomattavasti laajempaa raportointia: Britanniassa ja Ranskassa yhteiskuntavastuu on pakollista kaikille pörssiyrityksille, Tanskassa vastuulliseksi itseään väittäville yrityksille ja Ruotsissa valtioneuvostolle. Ranskassa on myös asetuksella määritelty mitä raporttien tulee sisältää.

Yhteiskuntavastuuraportoinnin merkityksestä on tehty laajoja akateemisia tutkimuksia. Enemmistö tutkimuksista toteaa, että yhteiskuntavastuuraportoinnin pakollisuus laittaa yritysjohdon harkitsemaan vastuullisuusnäkökulmia aiempaa enemmän ja lisää liiketoiminnan vastuullisuutta³.

Myös tänään (tiistaina 25.10) julkaistavaksi aiotulta komission yritys vastuupolitiikan linjaukselta odotetaan merkittäviä uusia avauksia EU-alueen yritys vastuupolitiikkaan. Merkittävimpänä uudistuksena komissio on vahvistanut esittävänsä yritys vastuuraportointia pakolliseksi kaikilla sektoreilla.

Kansainväliset yritys vastuusäännöt. Suomen kannattaa myös tukea sitovampien kansainvälisten yritys vastuusääntöjen kehittämistä.

Yksi merkittävistä säännöstöistä on YK:n liike-elämän ja ihmisoikeuksien keskuksen kehittämä ”Protect, Respect and Remedy” -viitekehys, jonka toimeenpanosuunnitelman YK:n ihmisoikeusneuvosto hyväksyi tämän vuoden kesäkuussa. Viitekehys määrittelee, että valtioilla on yksinään vastuu ihmisoikeuksien suojelemisesta, mutta liike-elämälläkin on velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia. Yritysten pitäisi esimerkiksi säännöllisesti arvioida toimintansa ihmisoikeusvaikutuksia ja varmistaa, etteivät ne myötävaikuta ihmisoikeusloukkauksiin. Viitekehukseen tutustuneet suomalaisyritykset ovat pitäneet askelta myönteisenä. Esimerkiksi Ruotsi on tukenut ”Protect, Respect and Remedy” -viitekehysten tunnettuutta järjestämällä EU-puheenjohtajuuskaudellaan vuonna 2009 huippukokouksen viitekehksestä ja EU:n yritys vastuupolitiikasta.

Kattavin kansainvälinen yritys vastuusäännöstö on OECD:n ohjeistus monikansallisille yrityksille (Guidelines for multinational enterprises). Suomi on OECD-maiden ja lukuisten muiden maiden tavoin sitoutunut seuraamaan noudattavatko Suomeen rekisteröityneet yritykset ohjeistusta toiminnassaan sekä Suomessa että ulkomailla.

Käytännössä seurannasta vastaa kussakin maassa niin kutsuttu yhteyselin, jolla on mandaatti julkistaa

² Periaatepäätös löytyy osoitteesta <http://www.tem.fi/index.phtml?s=4580>

³ Ks esim Ioannou, I. ja G. Serafeim (2011). The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting, <http://www.hbs.edu/research/pdf/11-100.pdf>
Knopf, J, W. Kahlenborn, T. Hajduk, D. Weiss, M. Feil, R. Fiedler ja J. Klein / Euroopan komissio (2010). Corporate Social Responsibility: National Public Policies in the European Union, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=1577&langId=en>

lausuntoja tapauksista, joissa yrityksen toimintatavoissa on parantamisen varaa.

Moni näistä kansallisista yhteyselimistä on tehnyt merkittävää työtä yritys vastuun edistämiseksi. Esimerkiksi Alankomaiden yhteyselin laati vuonna 2009 huomautuksen Shellin turvallisuuslaiminlyönneistä öljynporausasemilla Filippiineillä. Vuoden 2000 jälkeen kansalliset yhteyselimet ovat käsitelleet yhteensä 150 yksittäistä yritystä koskevaa tapausta.

Suomessa OECD:n ohjeistuksen seurannasta vastaa Työ- ja elinkeinoministeriön alainen Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta. Sen työ on kuitenkin ollut hyvin vaatimatonta muun muassa niukkojen resurssien vuoksi. Suomessa yhteiskuntavastuun edistämiseen varatut julkiset resurssit ovat muutenkin eurooppalaisia edelläkävijä maita niukemmat, toteaa myös TEM:n teettämä selvitys vuodelta 2008. Siksi toivomme lisäästä Suomen yritys vastuupolitiikan resursseihin.

Julkiset hankinnat. Julkiset hankinnat vastaavat 15 prosenttia koko Suomen bruttokansantuotteesta. Valtion, kuntien ja muiden julkisten yhteisöjen hankintoja voitaisiin tehdä selvästi nykyistä eettisemmin. Suosimalla ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestäviä tuotteita julkiset hankinnat toimisivat esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä muille hankkijoille.

Suomen hankintalaki mahdollistaa sosiaalisten ja ympäristöllisten kriteerien käyttämisen hankintakriteerinä, mutta näin tapahtuu hyvin harvoin. Olemmekin tyytyväisiä, että Työ- ja elinkeinoministeriössä on alkanut hanke eettisten hankintojen ohjeistuksen laatimiseksi. Lisäksi julkiset hankkijat tarvitsisivat neuvontaa ja koulutusta. Esimerkiksi Norjassa kaikkein maakuntien on pitänyt perustaa keskus, joka neuvoo julkisissa hankinnoissa. Ruotsissa järjestetään kunnille kurseja eettisiä hankintojen tekemisestä ja eettisten kriteerien valvomisesta. Maan 21 maakunnasta ainakin 14 asettaakin eettisiä vaatimuksia julkisille hankinnoille.

Järjestöjen yritys vastuutyön tukeminen. Julkinen sektori voi edistää yritys vastuuta myös tukemalla kansalaisjärjestöjen, elinkeinoelämän järjestöjen ja tutkijoiden yritys vastuutyötä. Valtioneuvoston huhtikuisessa periaatepäätöksessä linjataan, että "Valtioneuvosto varautuu lisäämään yhteiskuntavastuun määrärahoja valtiontalouden kehysten puitteissa. Resursseilla tuetaan erityisesti yhdistysten ja kansalaisyhteiskunnan toimenpiteitä vastuullisuuden edistämässä ja siitä viestimässä."

Liite 2. Yritysvastuupolitiikka naapurimaissamme

Työ- ja elinkeinoministeriö teetti Finnwatchilla vuoden 2010 alussa selvityksen Suomen ja useiden muiden Euroopan maiden yritysvastuupolitiikasta. Julkisen vallan CSR-järjestelmä eri maissa -selvitys toteaa, että Suomen yritysvastuupolitiikka on hajanaista.

Euroopan maiden yritysvastuupolitiikassa hyödynnetään useita työkaluja, joista saatuja käytäntöjä ja esimerkkejä voitaisiin hyödyntää myös Suomessa. Tässä muutamia esimerkkejä:

- ✦ Ruotsi: Eettinen neuvosto analysoi valtion eläkerahastosijoitusten eettisyyttä ja pyrkii vuosittain vuoropuheluun noin 10 kansainvälisten ympäristö-, ihmisoikeus- tai työoikeussopimusten rikkomuksiin liitetyn yrityksen kanssa.
- ✦ Ruotsi: Ulkoministeriön kauppapoliittisessa yksikössä toimii kolmen hengen yhteiskuntavastuuosasto.
- ✦ Norja: Hallituksen nimittämä eettinen neuvosto arvioi eläkerahastojen sijoitusten eettisyyttä ja epäeettisiksi todetut yritykset poistetaan eläkerahastosalkusta.
- ✦ Norja: Hallitus julkaisi vuonna 2009 valkoisen kirjan yritysvastuusta globaalissa taloudessa.
- ✦ Alankomaat: Julkisrahoitteinen riippumaton 26 työntekijän keskus edistää keskustelua ja toimintaa yritysvastuukysymyksissä.
- ✦ Britannia: Parlamentaarinen ihmisoikeuskomitea käsittelee yritysvastuukysymyksiä.
- ✦ Ranska: Rikoslaki laajensi yritysten rikosvastuuta vuonna 2004 koskemaan myös ulkomailla tehdyt rikoksen ihmiskuntaa vastaan.
- ✦ Tanska: käynnisti yritysvastuukampanjan ”Our Common Concern” jo vuonna 1994.
- ✦ Tanska: hallituksen CSR-keskuksen 16 työntekijää koordinoivat valtion yritysvastuupolitiikkaa, kehittävät työkaluja ja tekevät tiedotusta.
- ✦ Nk. OECD yhteyselimet, jotka seuraavat yritysten vastuullisuutta koti- ja ulkomailla, erilaisia eri maissa. Esimerkiksi Britanniassa yhteyselimellä on kolmen hengen toimisto.

Liite 3. Valtioneuvoston periaatepäätöksen linjaukset

Valtioneuvoston periaatepäätös yhteiskunta- ja yritys vastuusta

Hyväksytty 14.4.2011

Linjaukset:

- Suomi osallistuu aktiivisesti **kansainvälisiin prosesseihin**, joissa laaditaan toimintaohjeita ja suosituksia vastuullisen toiminnan tukemiseksi.
- **Yrityksiä rohkaistaan** noudattamaan toimintaohjeita sekä kunnioittamaan ihmis- ja työelämän oikeuksia pitkissäkin toimitus- ja tuotantoketjuissa.
- (Kansallisen ja kansainvälisen kehityksen pohjalta on kuitenkin aiheellista jatkuvasti arvioida **pakollisen raportoinnin** tarvetta.)
- Osana pyrkimystä parempaan sääntelyyn valtioneuvostossa toteutetaan systemaattisesti toimenpiteitä, joilla edistetään [uskottavien] vaihtoehtoisten sääntelytapojen ja sääntelyn vaihtoehtojen käyttöä. - - Selvitetään, voidaanko toimivilla markkinoilla lisätä erilaisia kannustinjärjestelmiä.
- **Harmaan talouden** torjuntaa toteutetaan ja tehostetaan erillisen valtioneuvoston periaatepäätöksen ja erikseen valmisteltavana olevien toimenpide-ehdotusten mukaisesti.
- Työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö kehittävät **julkisiin hankintoihin** liittyvän sosiaalisen näkökohtien ohjeiston ympäristökriteerien tapaan.
- Valtioneuvosto varautuu lisäämään yhteiskuntavastuun **määrärahoja** valtiontalouden kehysten puitteissa. Resursseilla tuetaan **erityisesti yhdistysten** ja kansalaisyhteiskunnan toimenpiteitä vastuullisuuden edistämiseksi ja siitä viestimiseksi.
- Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto valmistelee ja valtioneuvosto antaa **omistajaohjauksesta** vaalikausittain periaatepäätöksen, jossa yhteiskunta- ja yritys vastuun edistämiseen liittyvät näkökohdat otetaan huomioon
- Työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoasiainministeriö ja ympäristöministeriö käynnistävät käyttäjälähtöisiä avoimen **vastuullisen innovaatiomallin mukaisia pilottikyselyjä** kansalaisjärjestöissä käyttäjien, asiakkaiden ja asiantuntijoiden kokemista tarpeista ja ongelmista, joihin tarvittaisiin ratkaisut sosiaalisen tai ekologisen hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Selvitetään mahdollisuudet tukea **riskirahoituksella** avoimen vastuullisen innovaatiomallin mukaisesti kehitettyjä ekologisesti ja sosiaalisesti vastuullisia, käyttäjälähtöisiä tuote- ja palveluinnovaatioita.
- Arvioidaan mahdollisuudet innovatiivisten sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisten palveluiden ja tuotteiden tuotteistamiseen ja **konseptointiin** esimerkiksi franchisingryrittäjyyden mallilla.
- Työ- ja elinkeinoministeriö teettää kokonaisvaltaisen vastuullisuustutkimuksen määräaikaisten ja **toistaiseksi voimassa olevien työsuhteiden käytöstä** yritysten ja julkisten organisaatioiden näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitetään, miten eri työsuhtemuotojen käyttö vaikuttaa tuottavuuteen ja kannattavuuteen, mitä hyötyjä ja haittoja eri työsuhtemuotojen käyttöön liittyy ja mitkä tekijät parhaiten edistävät tai estävät työllistämistä yleensä sekä pysyväisluonteista työllistämistä.
- Ulkomailta rekrytoinnin seuranta ja valvontaa tehostetaan monihallinnollisesti. Keskeisiin työvoiman lähtömaihin sijoitetaan määrääjäksi työvoimakoordinaattori.
- Selvitetään, miten voitaisiin lisätä tuotteiden vastuullisuutta koskevaa tietoa sekä edistää erilaisten vastuullisuutta ilmentävien **merkintöjen** ja muiden käytäntöjen selkeytymistä. Samalla tehdään kokonaisvaltaisen selvitys, millaisessa suhteessa erilaiset merkistöt ovat toisiinsa ja millaisen kuvan mainonta tarjoaa vastuullisuudesta.
- Arvioidaan muiden maiden toimintatapojen soveltuvuutta suomalaiseen toimintaympäristöön eläkevarojen ja yksityishenkilöiden **vastuullisen sijoittamisen** edistämiseksi. Samassa yhteydessä arvioidaan myös julkisen hallinnon mahdollisuudet vastuullisen sijoitustoiminnan edistämiseksi.

Yritysvastuuseen liittyviä linjauksia:

- Hallitus tukee hankkeita yritysvastuuta koskevien **kansainvälisten normien** ja ohjeistojen vahvistamiseksi ja edistää vastuullisuusnäkökohtien parempaa huomioimista elinkeinopolitiikassa ja **julkisissa hankinnoissa**. Tavoitteena on suomalaisten yritysten toimiminen edelläkävijänä yritysvastuuasioissa. (s40)
- **Hankintalaki** uudistetaan niin, että kuntien suorahankintamahdollisuudet lisääntyvät ja työllisyys- ja terveyspoliittiset, sosiaaliset ja muut laatutekijät sekä innovaatio- ja ympäristöpoliittiset näkökohdat otetaan paremmin huomioon julkisissa hankinnoissa. - - Valtion ja kuntien yhteinen julkisten **hankintojen neuvontayksikkö** vakinaistetaan ja sen resurssit turvataan osapuolten sopimuksella. (s40)
- Suomi pyrkii vaikuttamaan kansainvälisen **kaupan säännösten** kehittämiseen ympäristön- ja kuluttajansuojelun tarpeet, ihmisoikeudet ja työelämän perusoikeudet huomioiden Suomen hyväksymien ILO:n konventioiden ja muiden kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Suomi korostaa kauppapolitiikassa yritys- ja yhteiskuntavastuuta. Hallitus selvittää mahdollisuudet avoimen ja läpinäkyvän velkasovittelujärjestelmän luomiseen ja tukee laajalla pohjalla neuvotellun **investointeja** koskevan maailmanlaajuisen sopimuksen aikaansaamista valtioiden ja sijoittajien oikeudet ja velvollisuudet tasapainoisesti huomioon ottavalla pohjalla. (s21)
- Globaalitaloudessa on vahvistettava **kaikkien toimijoiden** sitoutumista yhteiskuntavastuuseen ja kansainvälisten ympäristöä ja työelämää koskevien normien noudattamiseen. Hallitus tukee pyrkimyksiä vahvistaa erityisesti nousevien talouksien sitoutumista näihin periaatteisiin. (s21)
- Hallitus toimii veroparatiisien sulkemiseksi mm. tiukentamalla yritysten raportointivelvollisuutta ja lisäämällä viranomaisten tietojen vaihtoa. (s20)
- Suomi toimii eturintamassa kansainvälisen **veronkierron** lopettamisessa. Selvitetään mahdollisuudet ottaa OECD:n kriteereitä tiukempi listaus veroparatiiseiksi katsotuista maista ja alueista. Edistetään automaattisen tietojenvaihdon käyttöönottoa kansainvälisissä verosopimuksissa ja olemassa olevien tietojen vaihdon mahdollisuutta käytetään aktiivisesti. Edistetään myös ylikansallisten yritysten **maakohtaisten tilinpäätöstietojen** julkistamista. (s16)
- Suomi tukee automaattisen ja monenkeskisen tietojenvaihdon yleistymistä kansainvälisessä **verotustietojen vaihdossa**. Verotusta koskevien tietojen vaihtoa koskevien sopimusten tekemistä veroparatiisien kanssa jatketaan. (s15)
- Hallitus edistää oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien kehitystä kahdenvälisissä suhteissaan ja kansainvälisissä järjestöissä rakentavalla ja tuloksiin pyrkivällä otteella. Suomi korostaa annettujen kansainvälisten sitoumusten ratifiointia. - - Hallitus laatii ihmisoikeuspoliittisen toimintaohjelman. (s20)
- Laaditaan vuoden 2011 aikana Suomen ensimmäinen kansallinen ihmisoikeustoimintaohjelma. Hallitus antaa eduskunnan edellyttämän laajemman **ihmisoikeuspoliittisen selonteon**, jossa seurataan asetettujen tavoitteiden toteuttamista. (s24)
- Vauhditetaan teknologisten ja **sosiaalisten innovaatioiden** integroitua kehittämistä sekä kaupallistamista ja käyttöönottoa. - - Viennin rahoituksen ja valtion erityisrahoituslaitosten toimintamahdollisuudet ja resurssit turvataan kotimaisten yritysten kilpailukyvyyn turvaamiseksi. (s38)
- Ympäristö- ja energiateknologiaan perustuva **clean tech** -toiminta on yksi elinkeinopolitiikan painopisteitä. Käynnistetään TEM:öön sijoittuva ympäristöliiketoimintaohjelma, jolla edistetään toimialan kasvua, yritystoimintaa, innovaatioita ja kansainvälistymistä Suomessa kokoamalla yhteen alan kehittämistä koskevat toimenpiteet ja toimijat. (s40)
- Hallitus tehostaa toimia **energiatehokkuuden** ja energiansäästön edistämiseksi TEM:n energia-tehokkuustoimikunnan esitysten mukaisesti. -- Esimerkiksi julkisten hankintojen kautta voidaan edistää pilottihankkeita ja edistää ilmastotavoitteita myös energian käytössä ja tuotannossa. Luodaan ja parannetaan mittareita sekä kehitetään seurantaa eri toimialojen energia- ja materiaalitehokkuudelle. (41)
- Kiinnitetään huomiota ajoneuvoteknologian ja **biopolttoaineiden** kehittämiseen ja niiden koko elinkaaren aikaisiin päästövaikutuksiin. (s48)
- Eettisen **elintarviketuotannon** keskeinen tekijä on tuotantoeläinten hyvinvointi. (s54)
- Omistajapolitiikkaa kehitetään ja valtion **omistajaohjausta vahvistetaan**. Valtio sitoutuu omistamiensa yritysten omistaja-arvon pitkäjänteiseen kasvattamiseen. Omistajapolitiikan lähtökohdana on yhteiskunnallisesti ja liiketaloudellisesti kestävä tulos. Tavoitteena on vahvistaa ja vakauttaa kotimaista omistusta kansallisesti tärkeissä yhtiöissä. (s79)
- Valtion aktiivisella omistajapolitiikalla tuetaan kasvua ja työllisyyttä edistäen näin yhteiskunnan kokonaisuutta. Omistajapolitiikalla voidaan tukea hallittua elinkeinorakenteen uudistamista ja **yhteiskunnallisesti kestävä** kehitystä ottaen huomioon myös työntekijöiden aseman turvaamisen muutoksessa. (s79)

- Valtion omistajapolitiikkaa koskevat valtioneuvoston **periaatepäätökset** tarkistetaan. (s79)